

Handläggare: Marianne Berg Ekblom
Telefon: 508 01 526

Till
Rinkeby- Kista stadsdelsnämnd

Nationella minoriteter och minoritetsspråk - åtgärdsplan för Stockholms stad

Remiss från kommunstyrelsen (KS-dnr 337-385/2010)

Förslag till beslut

Som yttrande över remissen om åtgärdsplan för Stockholms stad om nationella minoriteter och minoritetsspråk överlämnas detta tjänsteutlåtande.

Olle Johnselius
stadsdelsdirektör

Verner Stadthagen
administrativ chef

Håkan Serdén
kanslichef

Sammanfattning

Med anledning av den nya lagen om att Stockholms stad ingår i förvaltningsområdet för det finska språket, har socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden tagit fram ett förslag till åtgärdsplan för stadens nämnder om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Lagen innebär att enskilda har rätt att använda finska i kontakterna med staden.

I åtgärdsplanen föreslås att stadens nämnder kartlägger medarbetarnas språkkunskaper i främst finska, men även samiska och meänkieli. De ska också informera medarbetarna om den nya lagen. Inom förskoleverksamheten och äldreomsorgen ska nämnderna bedöma om det finns behov av ytterligare verksamheter där hela eller delar bedrivs på finska. Vidare föreslås att "Jämför förskola" och "Jämför vård- och omsorgsboenden" på stadens hemsida utvecklas så att det går att hitta finskspråkiga verksamheter. Nämnderna ska också överväga på vilket sätt samråd ska ske med de nationella minoriteterna i frågor som berör dem.

Stadsdelsförvaltningen vill framhålla vikten av att alla medborgare ges förutsättningar att förstå och kommunicera med myndigheter. Förvaltningen bedömer att stadsdelsnämndens verksamheter, information, service och omsorg redan idag tillgodoser de krav som den nya lagen ställer om det finska språket. Det finns en stor kunskap och medvetenhet om språkets och modersmålets betydelse, såväl i de äldres omvårdnad som för förskolebarnens och ungdomarnas fortsatta lärande. Stadsdelsförvaltningen föreslår att nämnden tillstyrker förslaget till åtgärdsplan för Stockholms stad om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Ärendet

Kommunstyrelsen har till Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd remitterat ett av socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden upprättat förslag till åtgärdsplan för Stockholms stad beträffande nationella minoriteter och minoritetsspråk för yttrande senast den 14 april 2010. Ärendet har remitterats till alla stadsdelsnämnder, facknämnder samt till integrationsberedningen och stadsledningskontoret.

Ny lagstiftning

Regeringen beslutade i december 2009 om en ny strategi för de nationella minoriteterna, "Från erkännande till egenmakt" (proposition 2008/09:158) som började gälla från den 1 januari 2010. Sveriges nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli (tornedalsfinska). Målet med minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande och stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Erfarenheterna visar att de minoritetspolitiska målen är svåra att nå och Europarådet har i sin granskning pekat på behovet av förbättringar. Regeringens strategi innehåller därför åtgärder för att:

- säkerställa en bättre efterlevnad av Europarådets minoritetskonventioner,
- bättre följa upp genomförandet av minoritetspolitiken,
- motverka diskriminering av och utsatthet för de nationella minoriteterna,
- stärka de nationella minoriteternas egenmakt och inflytande samt
- främja bevarandet av de nationella minoritetsspråken.

Från den 1 januari 2010 finns en ny lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Enligt lagen ingår Stockholms stad i förvaltningsområdet för det finska språket. Det innebär att enskilda har rätt att använda finska i kontakterna med staden. Enskilda har även rätt att använda samiska och meänkieli, under förutsättning att ärendet kan handläggas av personal som behärskar språket. Lagen innehåller också mer specificerade bestämmelser om vissa skyldigheter för förskoleverksamheten och äldreomsorgen.

Den nya lagen innebär att:

- Förvaltningsmyndigheter ska, när det behövs, på lämpligt sätt informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter enligt den nya lagen.
- Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till samråd i frågor som berör dem.
- Det förstärkta minoritetsskydd som idag gäller för samiska, finska och meänkieli i sju kommuner i Norrbotten - så kallade förvaltningsområdena - utvidgas geografiskt till att omfatta fler kommuner. Förvaltningsområdet för finska utvidgas med bland annat Stockholms stad och andra kommuner i länet.

- Om den enskilde använder finska är myndigheten skyldig att ge muntligt svar på samma språk. På begäran kan den enskilde även få beslut och beslutsmotivering på finska.
- Utanför ett förvaltningsområde har enskilda även rätt att använda finska, samiska och meänkieli, om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket.
- Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli och samiska där detta behövs i den enskildes kontakter med myndigheten.
- Rätt att använda finska, meänkieli och samiska hos domstolar.
- Som ingående i förvaltningsområdet för finska ska Stockholms stad erbjuda barn vars vårdnadshavare begär det plats i förskoleverksamhet där hela eller delar av verksamheten bedrivs på finska.
- Som ingående i förvaltningsområdet för finska ska Stockholms stad erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller delar av service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska. Detsamma gäller meänkieli respektive samiska, om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i språket.
- Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget ansvarar för att följa upp minoritetspolitikens genomförande.

I socialtjänstlagen har en ny regel tillkommit i 5 kapitlet 6§ tredje stycket, om att kommuner ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där det behövs för omvårdnaden om äldre människor.

Förslaget till åtgärdsplan för Stockholms stad

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden beslutade den 11 februari 2010 att godkänna ett förslag till övergripande riktlinjer för hur stadens nämnder ska arbeta för att följa lagstiftningen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Åtgärdsplanen och riktlinjerna fokuserar på de skyldigheter staden har som del i förvaltningsområdet för finska. Varje nämnd ansvarar för att organisera sin verksamhet på ett sådant sätt att det finns beredskap och rutiner för att möta önskemål från enskilda att använda finska språket.

I åtgärdsplanen föreslås att nämnderna ska kartlägga medarbetarnas språkkunskaper, informera medarbetarna om den nya lagen samt samråda med de nationella minoriteterna i frågor som berör dem. Inom förskoleverksamheten och äldreomsorgen ska nämnderna bedöma om det finns behov av att inrätta ytterligare verksamheter där hela eller delar bedrivs på finska. Varje nämnd ska vidare kartlägga medarbetarnas språkkunskaper i främst finska, men även samiska och meänkieli. Växel, kontaktcenter och andra som ska lotsa medborgarna rätt bör på lämpligt sätt informeras om var sådan språkkunnig personal finns. Inom förskolan och äld-

reomsorgen måste bedömningar göras om det finns tillräckligt antal platser i verksamheter med finsk inriktning. "Jämför förskola" och "Jämför vård- och omsorgsboenden" på stadens hemsida bör utvecklas så att det går att hitta finskspråkiga verksamheter. Staden föreslås informera på sin hemsida och i lokaltidningarna om den nya lagen samt stadens medarbetare genom bland annat på intranätet och i S:t Eriksnytt.

Nämnderna ska vidare överväga på vilket sätt samråd ska ske med de nationella minoriteterna i frågor som berör dem. Länsstyrelsen i Stockholms län ansvarar för att följa upp åtgärder rörande judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar och deras språk. Länsstyrelsen ska även medverka till att öka kunskapen och medvetenheten om de nationella minoriteterna och deras rättigheter.

Regeringen har avsatt drygt 80 miljoner kronor för reformen. Kommuner och landsting som ingår i förvaltningsområden för finska, meänkieli respektive samiska får statsbidrag som är föranledda av rättigheterna i den nya lagen.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen vill inledningsvis framhålla vikten av att alla medborgare ges förutsättningar att förstå och kommunicera med myndigheter. Det gäller såväl vid valet och utförandet av service, vård och omsorg som vid myndighetsbeslut.

Förskoleverksamheten ska stimulera varje barns språkutveckling och medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla, både det svenska språket och sitt modersmål. Verksamheten ska bidra till att barn som tillhör en nationell minoritet får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet.

Enligt den nya lagen ska kommun som ingår i förvaltningsområdet för finska erbjuda barn vars vårdnadshavare begär det plats i förskoleverksamhet där hela eller delar bedrivs på finska. Stadsdelförvaltningen anser att åtgärdsplanens förslag om en inventering av förskolor med finsk inriktning är bra. Det är dock viktigt att definiera vad som krävs för att verksamheten ska få göra anspråk på att hela eller delar av verksamheten bedrivs på finska, till exempel personalens kompetens.

Vidare ska stadsdelsnämnderna enligt åtgärdsplanen bedöma behovet av ytterligare enheter med finsk inriktning. Behovet av förskoleverksamhet baseras på efterfrågan. Förvaltningen föreslår därför att föräldrar redan vid ansökan anger önskemål om eventuell finsk inriktning. Förvaltningen tillstyrker att "Jämför förskola" på stadens hemsida utvecklas med sökbegreppet: finsk verksamhet. Vidare bör Kontaktcenter Stockholm ha tillgång till finskspråkiga medarbetare, som kan svara på frågor inom bland annat förskolans verksamhet.

I stadsdelsnämndens verksamheter finns möjlighet att finsktalande äldre får sina insatser utförda av finsktalande medarbetare om de så önskar. Antalet finsktalande i stadsdelsnämndsområdet är dock relativt litet och huvuddelen av dessa är tvåspråkiga. Det gäller även för de finsktalande medarbetarna som är tvåspråkiga.

Kundvalssystemet innebär möjlighet att välja utförare av både hemtjänst och vård- och omsorgsboende i verksamhet inriktad på finskspråkiga äldre. Förvaltningen bedömer att det för närvarande är balans mellan tillgång och efterfrågan på sådan service och att finskspråkigas önskemål kan tillgodoses. Däremot finns inte dessa möjligheter för de två övriga minoritetsspråken meänkieli och samiska. För dessa språk bör, enligt förvaltningen, ett stadsövergripande samarbete övervägas.

Förvaltningen kan konstatera att även om medarbetare inom äldreomsorgen är finsktalande, finns det stora språkliga skillnader mellan vardagsspråk och myndighetsspråk. Utbildning för biståndshandläggare med flera yrkesgrupper är därför ur ett rättssäkerhetsperspektiv av stor vikt för att såväl muntliga som skriftliga beslutsmotiveringar ska kunna ges på ett korrekt sätt.

Utifrån den nya lagen och förslaget till åtgärdsplan som socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden arbetat fram, ser förvaltningen positivt på att man inventerar medarbetarnas språkkunskaper i främst finska. Detta för att på ett mer strukturerat sätt planera för och ta tillvara medarbetares kunskaper. Enligt förvaltningens mening är det angeläget att alla medarbetare informeras om den nya lagen för att kunna informera brukarna om vilka regler som gäller.

Sammanfattningsvis bedömer förvaltningen att stadsdelsnämndens verksamheter, information, service och omsorg redan idag tillgodoser de krav som den nya lagen ställer om det finska språket. I Rinkeby-Kista stadsdelsnämndsområde är kunskapen om och medvetenheten hög om språkets och modersmålets betydelse, såväl i de äldres omvårdnad som för förskolebarnens och ungdomarnas fortsatta lärande. Språket har också betydelse för individens integration och möjlighet att delta i samhället.

Stadsdelsförvaltningen föreslår att nämnden tillstyrker socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens förslag till åtgärdsplan för Stockholms stad om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
